

עת"מ _____

בית המשפט המחוזי באר שבע
בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים

העותרים :

1. ג.ט
2. צ.ט
3. פ.ג.
4. ב.ט.
5. ה.ו.
6. מ.ג.ס.
7. ט.ח.א.
8. ס.ג.
9. ג.ט.
10. ק.ה.
11. ס.ב.
12. ג.א.
13. א.ט.ה.
14. מ.ט.
15. מ.ב.ב.
16. י.ג.
17. ב.ס.
18. ה.א.ז.

כולם ע"י עו"ד הרן רייכמן מ.ר. 34974
הקליניקה למשפט ומדיניות חינוך
הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת חיפה
הר הכרמל, אוניברסיטת חיפה
טלפון : 050-5657157 פקס : 04-8288514

- נגד -

המשיבים :

1. עיריית קריית מלאכי
באמצעות היועץ המשפטי, עיריית קריית מלאכי
2. משרד החינוך
3. מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז דרום

עתירה מינהלית

א. מבוא

1. עניינה של העתירה בבקשת העותרים, מבקשי מקלט מאריתראה, לרישום ילדיהם בגילאי 3-6 לגנים בקריית מלאכי. בהתאם להוראות **חוק לימוד חובה התש"ט-1949** (להלן: **חוק לימוד חובה**) מוטלת חובה על המשיבה 1 לרשום את ילדי העותרים למערכת הגנים בעיר, בהתאם להוראות המשיב 2 וכפי שנעשה במרבית הרשויות בישראל. התנהלות קלוקלת זו אינה רק נוגדת את הדין במפורש אלא אף מעידה על הפליה בוטה על רקע סטטוס ולאום. טענותינו

מופנות גם כלפי המשיב 2 שלא פעל כנדרש כדי לתקן את הפרת הדין, אף על פי שבידו הסמכות וגם החובה לעשות כן.

2. במסגרת העתירה דין, יבקשו העותרים מבית המשפט הנכבד, כפי שיפורט בסוף העתירה, להורות למשיבים לרשום את כל ילדי העותרים המצויינים בעתירה למערכת הגנים בעיר בהתאם לכללים החלים על כללי תושבי קריית מלאכי. כמו כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים לרשום מעתה והלאה את ילדי מבקשי המקלט זורים אחרים בעיר באופן זהה לרישומם של כלל ילדי העיר. כמו כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיב 2 להפעיל את סמכויותיו בדין לשם הבטחת הרישום בעיר על פי דין, כפי שראוי שיעשה בכל רשות מקומית אחרת בה קיימת הפליה כנגד ילדי מבקש מקלט או זרים אחרים.

3. המשיבה 1 הינה הרשות האחראית על רישום ילדים למערכת החינוך ולגנים בתחומי שיפוטה וזאת בין היתר בהתאם להוראות סעיף 3 לחוק לימוד חובה וסעיפים 3-4 לתקנות לימוד חובה וחינוך ממלכתי (רישום), התשי"ט-1959 (להלן: תקנות הרישום).

4. על המשיב 2 מוטלת האחריות הכוללת להבטחת חינוך חובה וחינם לכלל הילדים המתגוררים בישראל בהתאם לחוק לימוד חובה. מכוח סמכויותיו על פי דין, אחראי המשיב 2 לפקח על הנעשה במוסדות החינוך ולתת הוראות בגין כך. בין היתר, בידי שר החינוך סמכות מפורשת להתערב בענייני רישום אשר אינם מבוצעים בהתאם לדין מכוח סעיף 3א לחוק לימוד חובה.

ב. העותרים

עותר 1: העותר 1 הינו אביו של מ.מ., יליד 7.6.2011. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה 2.5 שנים. המסמכים בעניין בנו של העותר 1 מצ"ב כנספח א'.

עותר 2: העותר 2 הינו אביה של מ.ט., ילידת 12.5.2011. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה 3 שנים. המסמכים בעניין בתו של העותר 2 מצ"ב כנספח ב'.

עותרת 3: העותרת 3 הינה אמו של מ.ס., יליד 14.3.10 שאין בידו תעודת לידה תקפה. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה שנתיים. המסמכים בעניין בנה של העותרת 3 מצ"ב כנספח ג'.

עותרת 4: העותרת 4 הינה אמה של א.ב., ילידת 25.4.2012. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה 5 שנים. המסמכים בעניין בתה של העותרת 4 מצ"ב כנספח ד'. בני המשפחה מתגוררים כשוכרי משנה ולכן חוזה השכירות אינו על שמם.

עותר 5: העותר 5 הינו אביו של א.ט., יליד 1.6.2012. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה שנה. המסמכים בעניין בנו של העותר 5 מצ"ב כנספח ה'.

עותר 6: העותר 6 הינו אביה של ס.ט., ילידת 26.10.2012. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה 3 שנים. המסמכים בעניין בתו של העותר 6 מצ"ב כנספח ו'.

עותר 7: העותר 7 הינו אביו של מ.ג., יליד 1.7.2011. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה 5 שנים. המסמכים בעניין בנו של העותר 7 מצ"ב כנספח ז.

עותרת 8: העותרת 8 הינה אמו של מ.ג., יליד 8.6.2012. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה 5 שנים. המסמכים בעניין בנה של העותרת 8 מצ"ב כנספח ח.

עותר 9: העותר 9 הינו אביה של י.ג., ילידת 13.11.2011. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה 4 שנים. המסמכים בעניין ביתו של העותר 9 מצ"ב כנספח ט. יצוין כי הילדה נולדה באריתראה ולכן אין בידה תעודת לידה תקפה.

עותר 10: העותר 10 הינו אביו של א.ק., יליד 8.11.2012. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה 4 שנים. המסמכים בעניין בנו של העותר 10 מצ"ב כנספח י. יצוין כי תעודת הלידה שהומצאה באריתראה, אבדה.

עותר 11: העותר 11 הינו אביו של נ.ס., ילידת 18.12.12. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה שנה. המסמכים בעניין בתו של העותר 11 מצ"ב כנספח יא.

עותר 12: העותר 12 הינו אביה של ס.ה.א., ילידת 23.1.2012. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה שנתיים וחודשיים. המסמכים בעניין בתו של העותר 12 מצ"ב כנספח יב.

עותר 13: העותר 13 הינו אביו של י.י., יליד 14.6.2011. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה שנתיים. המסמכים בעניין בנו של העותר 13 מצ"ב כנספח יג.

עותר 14: העותר 14 הינו אביה של ב.ל., ילידת 1.10.2010. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה שנה. המסמכים בעניין בתו של העותר 14 מצ"ב כנספח יד. יצוין כי הילדה נולדה באריתראה ולכן אין בידה תעודת לידה תקפה.

עותר 15: העותר 15 הינו אביה של ס.ה., ילידת 29.12.2012. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה 4 שנים. המסמכים בעניין ביתו של העותר 15 מצ"ב כנספח טו.

עותרת 16: העותרת 16 הינה אמו של נ.ג., יליד 7.10.2012. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה 4 שנים. המסמכים בעניין בנה של העותרת מצ"ב כנספח טז.

עותר 17: העותר 17 הינו אביה של ב.ג., ילידת 30.10.2012. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה שנה. המסמכים בעניין בתו של העותר 17 מצ"ב כנספח יז.

עותרת 18: העותרת 18 הינה אמו של פ.ז., יליד 4.1.2011. המשפחה מתגוררת בקריית מלאכי מזה 4 שנים. המסמכים בעניין בנה של העותרת 18 מצ"ב כנספח יח.

5. אחר פרסום הליכי הרישום למערכת הגנים בקריית מלאכי לשנת הלימודים הקרובה התשע"ו, החלו להתקבל פניות של הורים ממוצא אריתראי ובכללם העותרים למשיבה 1 לצורך רישום ילדיהם למערכת הגנים בעיר. פניות אלה נדחו בין אם באופן ישיר ובין אם באופן עקיף, כאשר לרוב הבטיחה המשיבה 1 ליצור קשר עם ההורים בעתיד, אך הבטחה זו לא קוימה עד עתה. עבור חלק מהעותרים, מדובר בתופעה מוכרת, שכן נתקלו בבעיה דומה גם בשנים קודמות.

6. חלק מהעותרים, לצד מבקשי מקלט מרשויות נוספות, פנו לעמותת א.ס.ף - ארגון סיוע לפליטים ולמבקשי מקלט בישראל (להלן: א.ס.ף), כדי שתפנה בעניין עקרוני זה בשם המשרד החינוך ולרשויות המקומיות מפרות הדין, לרבות המשיבה 1.

המכתב מצורף ומסומן כנספח ז"ט.

7. ביום 9.2.15 בוצעה הפנייה הראשונה למנכ"לית משרד החינוך, הגב' מיכל כהן. בעקבותיה, טופל מקרה דומה של אי קבלת ילדי מבקשי מקלט לגנים בעיריית תל אביב-יפו, אך המשיבה 1 לא פעלה באופן דומה.

8. פנייה נוספת למשרד החינוך בוצעה ביום 24.2.15 ובו הובעה בקשה להוצאת חוזר מנכ"ל להסדרת הנושא וכן מסמך המפרט את שמות הילדים שטרם הוסדר רישומם לגנים.

המכתב מצורף ומסומן כנספח ז'.
ב.

9. בשל העובדה כי עניינם של ילדי מבקשי מקלט רבים ובכללם אלו המתגוררים בקריית מלאכי, טרם טופל- נשלחה ביום 8.3.15 פנייה שלישית למנכ"לית משרד החינוך, עם העתק לרשויות הרלוונטיות.

המכתב מצורף ומסומן כנספח ז"א.

10. עוד באותו היום התקבלה תשובה מהלשכה המשפטית של המשיב 2, לפיה כבר הוצאה פנייה מהמשרד לרשויות המקומיות האמורות. בפנייה זו הכיר משרד החינוך בחובת הרשויות לרשום ילדים למערכת החינוך והדגיש כי הרישום למוסדות החינוך איננו תלוי במעמדם של הורי התלמידים במרשם האוכלוסין.

המכתב מצורף ומסומן כנספח ז"ב.

11. על אף הודעת משרד החינוך לרשויות, לא השכילה המשיבה 1 לרשום את ילדי העותרים למערכת החינוך בעיר.

למיטב ידיעת העותרים, בניגוד לנעשה בקריית מלאכי, במרבית הרשויות הרלוונטיות בעיות אלו נפתרו (בשלב זה ידוע לעותרים על רשות נוספת הממאנת לקיים חובתה על פי דין – עיריית יבנה).

12. בעקבות כך פנו העותרים בסיוע **עמותת א.ס.ף לקליניקה למשפט ומדיניות חינוך באוניברסיטת חיפה** (להלן: **הקליניקה**) כדי לקבל ייצוג משפטי בעניין זה.

13. ביום 26.4.2015 נשלח למשיבה 1 מכתב מטעם הקליניקה בו נדרשה לאפשר למבקשי המקלט האמורים לרשום את ילדיהם במערכת הגנים בעיר, בהתאם לחובתה לרשום את הילדים ללא קשר למעמד הוריהם או לארץ מוצאם. יש לציין כי מאז הפנייה למשיבה 1, בה צוינו במפורש תשעה עותרים, התקבלו פניות נוספות מצד הורים אשר נתקלו באותם חסמים שמציבה המשיבה 1.

המכתב מצורף ומסומן כנספח כ"ג.

14. במכתב התשובה של מר שמעון עמר, מנהל אגף החינוך במשיבה 1, מיום 7.5.15 נכתב כי המשיבה 1 מודעת לחובתה לרשום ילדים ממוצא אריתראי אשר הינם ילדים להורים תושבי העיר השוהים בישראל כדין לפי **חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952 (על אף שהעותרים מחזיקים בויזות שהייה כדין, ראוי לציין כבר עתה כי דרישה זו אינה חוקית, כפי שמקובל גם על משרד החינוך – ה.ר.)**. עם זאת, המשיבה 1 טענה כי הרישום תלוי בבירור עובדתי שנועד לבחון האם אכן שוהים ההורים בישראל כדין - והאם הם מתגוררים בעיר שלושה חודשים לפחות. המשיבה 1 הוסיפה כי מיד לאחר קבלת הפנייה החלה בבירור עובדתי ביחס להתאמת ההורים לתנאי החוק.

לצד תשובה זו, צירפה המשיבה 1 את תגובתה למשיב 2 מיום 21.4.2015 בו ציינה כי הובאו לידיעתה 17 בקשות רישום לגנים של ילדי מבקשי המקלט. המשיבה 1 ציינה כי הבקשות מצויות בבירור עובדתי, וכי במידה ויעמדו בתנאי החוק, המשיבה 1 תשקול לקבל את הילדים לגנים בהתאם ליכולותיה.

בנוסף, המשיבה 1 טענה שבכדי לעמוד בהליכי ההגירה החיובית לעיר ובריבוי הטבעי יש לפתוח שלושה גנים נוספים המצריכים מבנים מתאימים, כי מרבית הגנים שייכים לחינוך הממלכתי-דתי ו**שלא ניתן לקלוט ילדים שאינם יהודים לגנים אלה**, וכן כי "מלאכת השיבוץ מורכבת גם כך" עקב הצורך לשבץ **ילדים אתיופים בהתאם למכסה קבועה**.

תשובת המשיבה 1 והנספח לה מצורפת ומסומנת כנספח כ"ד.

15. בהקשר זה נבקש להדגיש כי כלל העותרים וילדיהם מתגוררים בקריית מלאכי למעלה משנה, נתון שניתן ללמוד מעיון פשוט במסמכי העותרים אשר הוצגו למשיבה 1 במהלך פניות העותרים ובהתאם לדרישותיה.

16. מכל מקום, כפי שניתן היה להבין מתשובת המשיבה 1, עד למועד הגשת העתירה דן לא נרשם ולו ילד אחד למערכת הגנים בקריית מלאכי.

17. מכאן מוגשת העתירה דן.

ד. המצב החוקי

הזכות לחינוך מגיל 3

18. "הזכות לחינוך הוכרה זה מכבר כזכות יסוד בשיטת המשפט הישראלית. זכות זו הובטחה עוד במגילת העצמאות, והיא מעוגנת באמנות שונות במשפט הבינלאומי שישראל צד להן, וכן במשפט הבינלאומי המינהגי... חשיבותה המיוחדת של הזכות לחינוך נובעת ממקומו של החינוך כערך חיוני למימוש זכויות האדם כפרט, ולמיצוי אישיותו, יכולותיו וכשרונותיו במסגרת האוטונומיה האישית הנתונה לו; החינוך נותן בידי הפרט כוחות התמודדות במאבקי החיים והקיום, ומקנה לו שוויון הזדמנויות בהכשרתו לעתיד." (בג"ץ 7426/08 טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך, 12 (פורסם בנבו, 31.8.2010).

19. ייחודה של הזכות לחינוך נעוץ בעובדה שהינה זכות חיובית, המטילה חובה על המדינה ועל הרשויות המקומיות להעניק חינוך חינם לתלמידי ישראל תוך העמדת מוסדות רשמיים להגשמת הזכות. כאמור בסעיף 7 לחוק לימוד חובה:

"(א) המדינה אחראית למתן חינוך חובה לפי חוק זה.
 (ב) קיום מוסדות חינוך רשמיים למתן חינוך חובה חינם לפי חוק זה לילדים ולנערים הגרים בתחום שיפוטה של רשות חינוך מקומית מסויימת, יהא מוטל על המדינה ועל אותה רשות חינוך מקומית במשותף."

20. כאמור בסעיף 2(א) לחוק זה, "לימוד חובה יקיף כל ילד וכל נער", כאשר בהתאם להגדרת החוק, הרלוונטית לשנת הלימודים הבאה, ילד הינו "אדם שבראשית שנת הלימודים היה באחד הגילאים מ-3 ועד בכלל". בהתאם להגדרת משרד החינוך כלל ילדי שנת 2012 ואילך זכאים להירשם במערכת החינוך לשנת הלימודים תשע"ו. לעניין זה ראו סעיף 2.2 לחוזר מנכ"ל 3.10-1 הרישום לגני ילדים ולבתי ספר יסודיים לקראת שנת הלימודים התשע"ו" (להלן: חוזר המנכ"ל).

חוזר המנכ"ל מצורף כנספח כ"ה.

21. יודגש, כי בעוד חוק לימוד חובה יחול באופן מלא על גילאי 3-4 באופן ארצי רק בשנת הלימודים תשע"ו, המתגוררים אצל המשיבה 1 זכאים ללימוד חובה מגיל 3 כבר משנת 2001 וזאת בהתאם לצו לימוד חובה (החלה בגני ילדים), התשס"א-2001.

צו לימוד חובה מצורף ומסומן כנספח כ"ו.

22. על הוראות חוק לימוד חובה מתווספת החלטת הממשלה מספר 4088 מיום 8.1.2012 שהתקבלה בעקבות ועדת טרכטנברג (להלן: "החלטת הממשלה"), המטילה על משרד החינוך ומשרדי הממשלה, כדלקמן:

"לספק החל משנת הלימודים התשע"ג (אוגוסט 2012) חינוך חינם בגני ילדים ציבוריים עבור ילדים בגילאי 3-4, בגובה השתתפות המדינה בגני ילדים בהם הוחל חינוך חובה בגילאי 3-4, באופן שהורי הילדים יהיו פטורים מתשלום שכר לימוד."

החלק הרלוונטי מהחלטת הממשלה מצ"ב ומסומן כנספח כ"ז.

23. בהתאם להוראות הדין והחלטת הממשלה נערך משרד החינוך, יחד עם הרשויות המקומיות, להכשרת גני לימוד חובה החל מגילאי 3 בכלל הרשויות בישראל.

איסור הפליה על רקע מעמד בישראל או ארץ מוצא

24. כפי שצוין לעיל, הוראות חוק לימוד חובה הוענקו לכל ילד ונער במדינת ישראל, ללא קשר למוצא או למעמד בישראל, כאשר מקום הרישום, כאמור בחוק ובתקנות הרישום, הינו מקום המגורים. כך, כאמור למשל בסעיף 7 (ב) **לחוק לימוד חובה**, הקובע כי החובה על "קיום מוסדות חינוך רשמיים למתן חינוך חובה חינוך לפי חוק זה לילדים ולנערים הגרים בתחום שיפוטה של רשות חינוך מקומית מסויימת, יהא מוטל על המדינה ועל אותה רשות חינוך מקומית".

25. הזכות האוניברסאלית לחינוך אף מוגנת בסעיף 3 לחוק זכויות התלמיד, התשס"א-2000 (להלן: **חוק זכויות התלמיד**) אשר קובע ש"כל ילד ונער במדינת ישראל זכאי לחינוך בהתאם להוראות כל דין", ללא הבחנת לאום, מעמד או מוצא, כאשר, סעיף 5 לחוק אוסר הפליה על רקע ארץ מוצא במפורש, כדלקמן:

"רשות חינוך מקומית, מוסד חינוך או אדם הפועל מטעמם, לא יפלו תלמיד מטעמים עדתיים, מטעמים של ארץ מוצא, מטעמים של רקע חברתי-כלכלי, מטעמים של נטייה מינית או זהות מגדרית, או מטעמים של השקפה פוליטית, בין של הילד ובין של הוריו, בכל אחד מאלה:

- (1) רישום תלמיד, קבלתו או הרחקתו ממוסד חינוך;
- (2) קביעת תכניות לימודים ומסלולי קידום נפרדים באותו מוסד חינוך;
- (3) קיום כיתות נפרדות באותו מוסד חינוך;
- (4) זכויות וחובות תלמידים לרבות כללי המשמעת והפעלתם."

26. על אלו מוסיף סעיף 3(א) לחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000, בקובעו איסור הפליה על המספק מוצר ציבורי על רקע גזע, לאום, מעמד אישי, ארץ מוצא ועוד, כדלקמן:

"מי שעיסוקו בהספקת מוצר או שירות ציבורי או בהפעלת מקום ציבורי, לא יפלה בהספקת המוצר או השירות הציבורי, במתן הכניסה למקום הציבורי או במתן שירות במקום הציבורי, מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטייה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, גיל, מעמד אישי או הורות."

27. איסור ההפליה בחינוך על רקע מוצא ומעמד מוגן גם בסעיף 2 לאמנה בדבר זכויות הילד, 1989 שמדינת ישראל הינה צד בה:

"המדינות החברות יכבדו ויבטיחו את הזכויות המפורטות באמנה זו לכל ילד שבתחום שיפוטן, ללא הפליה משום סוג שהוא, ללא קשר עם גזע, צבע, מין, שפה, דת, השקפה פוליטית או אחרת, מוצא לאומי, אתני, או חברתי, רכוש, נכות, לידה או מעמד אחר, בין אם של הילד ובין אם של הוריו או אפוטרופסו החוקי" (התרגום מתוך אתר משרד החינוך).

28. נוכח האמור לעיל, נקבע בחוזר המנכ"ל כי כל תלמיד שאינו נושא תעודת זהות ישראלית השווה כשלושה חודשים ברשות מקומית זכאי להירשם למערכת החינוך שם (ראו סעיף 5.7.1

לחוברת רישום לגני ילדים אליה מפנה חוזר המנכ"ל). יצוין כי דרישה זו אינה עומדת בכללי **חוק לימוד חובה** ודי במגורים ברשות במועד הרישום. עם זאת, נוכח השהייה ארוכת הזמן של העותרים בקריית מלאכי סוגיה זו אינה דורשת הכרעה.

העמודים הרלוונטיים בחוברת מצורפים ומסומנים כנספח **כ"ח**.

29. מכל האמור לעיל נובע כי הזכות לחינוך נתונה לכלל הילדים בישראל ללא קשר למעמדם או לארץ מוצאם. סוגיה זו אף הובהרה והוכרעה על ידי בית המשפט המחוזי בבאר שבע בעת"מ (ב"ש) 29883-07-11 **מאנג'אן נ' עירית אילת** (פורסם בנבו 2.8.2012).

חובת הרישום

30. חובת הרישום מוטלת על הרשות המקומית לפי סעיף 3 **לחוק לימוד חובה** ובהתאם לסעיפים 3-4 **לתקנות הרישום**, שם נקבע, בין היתר, להלן:

(א) הרישום לגן ילדים ולבית ספר במקום שאין בו בית ספר, ייערך על-ידי רשמים שיתמנו על-ידי רשות החינוך המקומית, לא יאוחר משלושה שבועות לפני התחלת הרישום... הרישום לגן ילדים והרישום לבית ספר במקום שאין בו בית ספר, ייערך במשרד רשות החינוך המקומית. (2) רשות חינוך מקומית תקיים לפי הצורך, משרדי רישום לגבי ילדים בשכונות וברובעים שבתחום שיפוטה;

31. סעיף 3א **לחוק לימוד חובה** מטיל על משרד החינוך את הרשות ולמעשה את החובה להיכנס בנעלי הרשות המקומית בתנאים מסוימים, כאמור להלן:

(א) לא התחילה רשות חינוך מקומית מסויימת לערוך רישום לפי חוק זה והתקנות שהותקנו על פיו, תוך עשרה ימים מהמועד שנקבע לכך, או שהיה לשר יסוד להניח שאין בדעתה או ביכלתה לערוך רישום כאמור - רשאי השר לצוות, בצו שיפורסם בדרך הנראית לו, שאותה רשות חינוך מקומית לא תערוך עוד רישום כאמור, **והרישום ייערך על ידי מי שהשר יקבע, ובמועד שהשר יקבע.**

(ב) היה לשר יסוד להניח שרישום או רישום מחדש, שנערך על ידי רשות חינוך מקומית מסויימת, נערך שלא בהתאם לחוק זה ולתקנות שהותקנו על פיו - **רשאי השר, בצו שיובא לידיעת הנוגעים בדבר בדרך הנראית לו, לבטל אותו רישום, ולצוות שהרישום ייערך מחדש -**

(1) על ידי רשות החינוך המקומית - במועד שהשר יקבע, או

(2) על ידי מי שהשר יקבע - במועד שהשר יקבע.

(ג) ניתן צו לפי סעיף זה לגבי רישום מסויים - חייב כל מי שחובת אותו רישום חלה עליו לפי סעיף 3, למלא אותה חובה במועד ובאופן שהשר קבע לעריכת הרישום.

(ד) רישום שנערך שלא על ידי רשות חינוך מקומית, בתוקף צו שניתן לפי סעיף זה - תישא רשות החינוך המקומית בהוצאותיו, שייגבו ממנה בדרך שהשר יקבע; ותעודה חתומה בידי השר הקובעת את סכום ההוצאות האמורות תשמש ראיה חותכת לכך.

ה. נימוקי העתירה

35. עיינו הרואות כי בעוד שהוראות הדין בישראל מחייבות את המשיבה 1 לרשום כל ילד וכל **נער באשר הוא**, ללא קשר למעמדו, לארץ הלאום ממנה הוא בא או למוצא הוריו, פועלת היא בניגוד להוראות אלו בהחלטתה שלא לרשום את ילדי העותרים למערכת הגנים בקריית

מלאכי. זאת, על אף שהמועדים בחוזר מנכ"ל, כמו גם מועדי הרישום בקריית מלאכי, חלפו מזה כבר.

36. ראוי לציין כי מתגובת המשיבה 1 לפניית הקליניקה עולה במפגיע כי חובתה לרשום את ילדי העותרים וילדי מבקשי מקלט הגרים בתחומה ידועה לה, אך היא בוחרת שלא לקיימה בטענות בלתי מבוססות ואף מקוממות.

37. עיון בתשובות המשיבה 1 מעלה מסקנה ברורה וחד משמעית כי הטעם המנחה אותה לפעול בניגוד לדין, ובשונה ממרבית הרשויות המקומיות האחרות בישראל, **הינו מוצאם של העותרים וילדיהם**. על כך ניתן ללמוד הן מהעובדה הפשוטה שרק ילדי מבקשי המקלט לא זכו למקום במערכת הגנים בשנת הלימודים תשע"ו (ובשנים קודמות) והן מאמירתה האומללה של המשיבה 1 בתשובתה למשיב 2 מיום 21.4.2015 **המזכירה את המכסה הנוהגת בגנים בעיר ביחס לילדים בני העדה האתיופית. אמרה זו מעידה על התייחסות שונה על רקע "צבע עור"**. מצב דברים זה אינו יכול להתקבל במדינה דמוקרטית כישראל.

לא יהיה זה מיותר לציין, כי בכל הנוגע לגביית ארנונה, נוהגת המשיבה 1 בשוויון ואינה פוטר את הנכסים בהם גרים מבקשי מקלט מחובת תשלום ארנונה.

38. העותרים יטענו בהקשר זה כי הפגיעה בזכות לחינוך המשתלבת בהפליה כה בוטה על רקע לאום מהווה פגיעה בגרעין הזכות לכבוד האדם המוגנת **בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו**. על כך עמד בית המשפט הגבוה לצדק **בפרשת טבקה**, כאמור לעיל:

"הזכות לחינוך מהווה, כשלעצמה, חלק מזכותו של אדם לכבוד אנושי בהקשר החוקתי... יהא אשר יהא מעמדה של הזכות לחינוך כחלק מהזכות החוקתית לכבוד, הפגיעה בזכות לחינוך כשהיא משתלבת בפגיעה בשוויון, והופכת לפגיעה בשוויון בחינוך עשויה להוות פגיעה בזכות לכבוד" (בג"ץ 7426/08 טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך, 12 (פורסם בנבו, 31.8.2010).

39. וראו גם בג"ץ 5373/08 אבו לבדה נ' שרת החינוך (פורסם בנבו, 6.2.2011):

"לעקרון השוויון משמעות מכרעת בהקשר למימוש הזכות לחינוך. בלא שוויון בחינוך לא יובטח מימושה של הזכות לחינוך. הפליה בחינוך משמעה העדפת קבוצה או פרט על פני אחרים המצויים במעמד שווה, ואי-מתן הזדמנות שווה לקבוצה או לפרט שקופחו לממש את פוטנציאל יכולותיהם וסיכוייהם... הפליה בחינוך פוגעת בערכים הבסיסיים שהזכות לחינוך נועדה להגשים. היא פוגעת פגיעה קשה בפרט. היא פוגעת ביעדים שהחינוך אמור להגשים בהיבט החברתי הכללי. ההפליה בחינוך עלולה להנציח תחושות של נחיתות והשפלה בתהליך גיבוש אישיותם של הילדים, ולתת אותותיה בבגרותם; היא עלולה לפתח ניכור ודיסרמוניה בין מגזריה השונים של החברה (ענין יתד, בעמ' 843; ענין מילר, בעמ' 132; ענין מרציאנו, בעמ' 276). אכן, "הפגיעה בשוויון קשה היא תמיד. היא קשה שבעתיים שעה שהיא פוגעת בזכות לחינוך" (ענין ועדת המעקב, פסקה 15 לפסק דינו של הנשיא ברק). **ככל שקיימת שאלה אם הזכות לחינוך מהווה זכות חוקתית, הרי הזכות לשוויון בחינוך משיקה במישרין לזכות החוקתית לכבוד האדם. ההפליה ככלל, ובהשתקפותה בחינוך בפרט, יוצרת תחושת קיפוח ונחיתות, הפוגעת בכבוד הילד כאדם. הפגיעה בשוויון בחינוך כמוה כפגיעה בזכות חוקתית לכבוד האדם"**.

40. הלכה זו לפיה הפגיעה בזכות לחינוך במשולב עם הפגיעה בשוויון מהווה פגיעה בזכות החוקתית לכבוד האדם זכתה אף לקונצנזוס רחב בקרב ההרכב המורחב שדן רק לאחרונה בבג"צ 3752/10 רובינשטיין ואח' נ' הכנסת ואח' (פורסם בנבו, 17.9.2014).

41. העותרים יוסיפו בהקשר זה כי התנהלות המשיב 2 בהקשר זה מטרידה לא פחות. למשיב 2 הגיעו פניות וראיות למכביר להפרת הדין בעניינם של העותרים וילדי מבקש מקלט נוספים על ידי המשיבה 1 ולפחות בעניינה של רשות נוספת (יבנה).

והנה, תחת הפעלת סמכותו ליטול על עצמו את סמכויות הרישום כפי שמוענקת לו לפי סעיף 3א לחוק לימוד חובה, בוחר המשיב 2 להסתפק בהודעה לרשויות המקומיות, כמו גם לפונים אליו (ראה תשובת המשיב 2 מיום 8.3.15 – ראו נספח כ"ב) לפיה "...על פי חוק לימוד חובה הרישום למוסדות החינוך איננו תלוי במעמדם של הורי התלמידים במרשם האוכלוסין."

42. בכל הכבוד, כאשר עומדת למול המשיב 2 פגיעה כה חמורה בזכות לחינוך המלווה בהפליה על רקע לאום, פגיעות הפוגעות באופן העמוק ביותר בזכותם של העותרים ומבקשי המקלט האחרים לכבוד, זכויות המוגנות בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, מחויב היה הוא לפעול בהתאם לסמכויות המוקנות לו בחוק לתקן פגיעה זו.

43. העותרים יטענו כי גם אם סמכותו של המשיב 2 הינה סמכות שברשות, הופכת היא לסמכות שבחובה במקום בו הפגיעה בדין ובערכי היסוד של השיטה החוקתית נפגעים פגיעה כה עמוקה כאמור לעיל. על כך עמד למשל הנשיא שמגר כתארו דאז בבג"צ 3094/93 התנועה למען איכות השלטון בישראל ואח' נ' ממשלת ישראל ואח', פ"ד מז(5) 404 (1993).

44. בהקשר לזכות לחינוך קבע בית המשפט הגבוה לצדק בבג"צ 1067/08 עמותת נוער כהלכה ואח' נ. משרד החינוך ואח' (פרשת עמנואל - ה.ר.) כי על משרד החינוך לנקוט באמצעים אפקטיביים וחד משמעיים למיגור אפליה, להלן:

"ברם, כלל ידוע הוא כי על הרשות להפעיל את סמכותה באופן סביר, ובית-משפט זה קבע בעבר כי "סמכות הרשות הופכת לסמכות שבחובה, כאשר הנסיבות העובדתיות הן כאלה שערכי היסוד של השיטה החוקתית והמשפטית שלנו הופכים את אי-הפעלתה של הסמכות לבלתי סבירה באופן היורד לשורשו של עניין" (בג"צ 3094/93 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד מז(5) 404, 421 (1993) וההפניות שם). אין להשלים עם תהליך הדרגתי של ריפוי הפגם, ועל משרד החינוך לנקוט באמצעים אפקטיביים וחד-משמעיים למיגור האפליה והחזרתו של המוסד לתלם האיזון החוקתי."

45. יוסיפו העותרים כי בעוד שבפרשת עמנואל התגלתה הפליה חמורה ביותר בתוך מוסד חינוכי, במקרה הנדון מדובר בהפליה בוטה המונעת את הזכות לחינוך מלכתחילה ובכך חמורה היא אף יותר.

46. נוכח האמור לעיל עולה כי לצד הפרת הדין באופן ברור על ידי המשיבה כשל המשיב 2 בקיום חובתו למנוע את האפליה.

ו. הסעד המבוקש

47. נוכח כל האמור לעיל, נבקש מבית המשפט הנכבד להורות על הסעדים הבאים :

א. להורות למשיבה 1 לפעול למען רישומם המידי של ילדי העותרים לגנים בקריית מלאכי, בהתאם לכללי הרישום המקובלים בעיר.

ב. להורות למשיב 2 להפעיל את סמכויותיו במידת הצורך כדי להבטיח את ביצוע רישום ילדי העותרים בקריית מלאכי על פי דין.

ג. להורות למשיבה 1 לפעול מעתה ואילך לרישום כלל ילדי מבקשי המקלט וזרים אחרים בהתאם לדין ויחד עם כלל ילדי קריית מלאכי, הן לשנת הלימודים תשע"ו והן לשנים שיבואו אחריה.

ד. להורות למשיב 2 להפעיל סמכויותיו בהתאם לסעיף 3א לחוק לימוד חובה בכלל המקרים הדומים בהם ייתקל בקריית מלאכי, כפי שראוי שיעשה בכל רשות מקומית אחרת.

48. כמו כן מתבקש בית המשפט לחייב את המשיבים בהוצאות העתירה.

היום: 10.6.15

הרן רייכמן, עו"ד

ב"כ העותרים¹

¹ העתירה נכתבה בסיוע הסטודנטיות ירדן אלון ורננה מיסקין